

MODEL PROIZVODNJE GOVEĐEG MESA**K. Kuterovac***Uvod*

U posljednjih 15 godina proizvodnja goveđeg mesa u velikim je problemima. Uzrok ovoga stanja je raspad organiziranog poljoprivrednog tržišta, a s njime nestanak organizirane poljoprivredne proizvodnje nakon raspada Jugoslavije. Dodatne probleme na našem tržištu izazvala je i poplava jeftinih roba i sirovina iz zemalja Istočne Europe koji su nakon raspada blokova postali nam lako dostupni. U tim uvjetima, a koji su i dodatno pojačani s velikim ratnim štetama i privatizacijom pojedinih dijelova gospodarstva teško je do izražaja dolazila potreba uspostave nove strukture organizirane poljoprivrede, a ekonomski i tržišni uvoz proizvoda i sirovina je donosio velike profite tako da je u kasnijim 90-im godinama bilo vrlo teško mijenjati ove trendove u korist proizvodnje.

Proizvodnja goveđeg mesa u tom periodu je stagnirala, organizirani otkup teladi za tov je polako prestajao, a uvozna jeftinija telad postala je osnovica proizvodnje mesa.

Domaća kvalitetna telad preusmjerena je na tržištu za klanje čime smo značajno promijenili tehnologiju uzgoja teladi kao i završne težine pri prodaji. Ova telad u težinama 160-180 kg i starosti do 3 mjeseca postala je vrlo tražena roba, a s obzirom na vrlo visoku kvalitetu imala je i prihvatljivu cijenu na domaćem tržištu.

Tov goveda od uvoznog materijala bio je po cijeni konkurentniji, ali je kvaliteta bila lošija čime smo izgubili mogućnost izvoza mesa u pojedine zemlje koje su potraživale robu visoke kvalitete. Ovi trendovi nisu se mijenjali unatoč naporima koje su ulagani od strane države i pojedinih poduzetnika jer nisu cijelovito mogli organizirati proizvodnju te povezati je sa tržištem.

Rad je priopćen na "II. savjetovanju uzgajivača goveda u Republici Hrvatskoj", Vinkovci 2005.

Krešimir Kuterovac, dipl. ing., Agrokor, Zagreb.

Tablica 3. - OSNOVNI PROIZVODNI POKAZATELJI GOVEDARSKE PROIZVODNJE U HRVATSKOJ

	jed. mjere	1990.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Goveda ukupno	tis. grla	830	438	427	438	417	444	466	471
Krave i steone junice	tis. grla	492	296	287	280	278	280	272	272
Prirast goveda	tone	117.000	65.693	62.908	56.387	68.402	72.874	72.901	

Sadašnje stanje

Danas ne proizvodimo dovoljno mesa goveda za vlastitu proizvodnju, a svi pokazatelji nam govore da će ova proizvodnja imati šanse kako na domaćem tako i na zajedničkom EU tržištu i to iz sljedećih razloga.

1. Hrvatska danas ne zadovoljava svoje potrebe za goveđim mesom.
2. Organizirano EU tržište nema dovoljno govedeg mesa danas, a ni u budućnosti.
3. Cijene govedeg mesa u budućnosti bit će u rastu u EU.
4. U uvozu će se smanjivati ponuda teladi za tov, a cijene će rasti.
5. Hrvatska danas koristi od 80 000-100 000 teladi za klanje.
6. Hrvatska danas ima 75 % simentalca u uzgoju.
7. Hrvatska ima mala gospodarstva koja će se sporije transformirati u specijalizirane farme za mlijeko.
8. Hrvatska ima ogromne zemljišne resurse koje ne koristi, a pogodni su za govedarsku proizvodnju.

Uvažavajući sve ove razloge moguće je napraviti promjenu trendova u proizvodnji mesa goveda. Da bi to postigli potrebno je organizirati ciklus proizvodnje mesa od tržišta do proizvodnje teladi za tov. Organizirani ciklus proizvodnje pridonijet će stabilizaciji tržišta mesa i napraviti veliki pomak u kvaliteti koja će pronaći i druga tržišta.

*Organizacija proizvodnje mesa goveda**Tržište: MESNA INDUSTRIJA*

Mesna industrija mora biti pokretač proizvodnje jasno se trebaju definirati odnosi u proizvodnji te kvaliteta proizvoda.

Proizvodi:

Naš cilj je proizvodnja kvalitetnog proizvoda visoke vrijednosti kontroliranog domaćeg porijekla.

Proizvodnja sirovine za mesnu industriju odvijat će se pod kontroliranim uvjetima i to su:

1. Održiva proizvodnja
Organizirana na način da se poštivaju svi tehnološki zahtjevi proizvodnje uvažavajući i ekonomsku logiku proizvodnje uz pošivanje ekoloških principa.
2. Dobrobit životinja
Proizvodnju treba voditi uz posebnu pažnju dobrobiti životinja
3. Sigurnost potrošača
Proizvodna mora biti transparentna sve kritične točke trebaju biti pokrivena odgovarajućim rješenjima, uz odgovarajuću tehnologiju i stalni nadzornad proizvodnjom i sustav sljedljivosti proizvodi moraju biti u potpunosti sigurni za potrošače.
4. Kvaliteta proizvoda
Proizvodi trebaju imati dodatnu prepoznatljivu kvalitetu i porijeklo osiguranu kroz kontroliranu proizvodnju domaće kontrolirane sirovine i odgovarajuću tehnologiju.

Asortimani proizvoda

Meso teladi – Proizvedeno u namjenskoj proizvodnji teladi za meso.

Koristit će mo telad holštajn pasmine koja nije namijenjena uzgoju, a primjenjivat će se modificirana tehnologija tova za bijelo meso. Na ovaj način može se proizvesti kvalitetna teletina po prihvatljivoj cijeni. Namijenjeno je tržištu koje danas koristi teletinu ali iz drugih izvora.

Mlada junetina –Kvalitetan proizvod od junadi u starosti do 12 mjeseci proizveden posebnom tehnologijom baby beef na simentalskoj pasmini dat će nam vrhunske i prepoznatljive proizvode koji će moći svoje mjesto pronaći na izvoznim tržištima

Junetina – Najvažniji proizvod za potrošnju u sviježem stanju proizveden klasičnom tehnologijom u završnim težinama > 600 kg i starosti do 20 mjeseci osigurat će dovoljno kvalitetne sirovine za mesne industrije.

Govedina – Meso od izlučenih goveda iz uzgoja dodatno pripremljeno može osigurati kvalitetnu sirovinu mesnoj industriji za preradu.

Proizvodnja i sudionici

S obzirom na postojeće stanje u otkupu teladi najteže je promijeniti dosadašnje navike proizvođača teladi te ih sa proizvodnje teladi za klanje usmjeriti u uzgoj teladi za tov ili ih stimulirati da telad prodaju vrlo rano.

Otkup teladi

Telad se treba kupovati što ranije, 10-15 dana po teljenju ili najkasnije u dobi do 60 dana starosti i težine do 120 kg. Razlog za to je što će u prvom slučaju telad biti orjentirana u objekte za uzgoj teladi za tov gdje će pravilnom tehnologijom u 70 dana postati potpuno sposobna za prvu fazu tova i zdravstveno će biti sposobna za postizanje odličnih rezultata u tovu. U drugom slučaju telad će odmah ići u prvu fazu tova pri čemu će gubici biti puno manji nego u kasnijoj fazi a i rezultati su bolji nego li je to u kasnijoj fazi.

Ključni moment je stimuliranje proizvođača da prodaju ovakvu telad te da korekcijama u hranidbi što je bolje moguće telad pripreme za tov. Da bi to uspjeti potrebno je stimulirati proizvođače sa cijenom, pooštriti kontrolu prometa teladi, te poticanjem od strane MPŠVG-a dodatno usmjeravati telad u tov. Naša domaća telad ima vrlo dobre genetske predispozicije za proizvodnju mesa kako proizvodnim rezultatima tako i kvalitetom mesa te postizemo višestruke efekte kroz kontroliranu proizvodnju junadi u potpunosti domaćeg porijekla. Smanjujemo vrijednost uvoza koji nije mali ako računamo da se godišnje uveze od 50 000-70 000 junadi za daljnji tov.

Organizacija otkupa sigurno nije jednostavna i mora biti koordinirana sa daljnjom proizvodnjom. Postojeća struktura trženja teladi treba se u potpunosti mijenjati i otvoriti je potrebno proizvođačima i druge kanale prodaje – a jedan od njih može biti i u suradnji sa mljekarama i poljoprivrednim zadrugama.

Uzgoj i tov teladi i junadi

Nakon otkupa telad je potrebno klasirati preme pasmini, težinama i starosti te ih usmjeriti u unaprijed određene objekte s odgovarajućom tehnologijom.

Tov teladi za bijelo meso

Za ovu namijenu koristi se muška telad mliječnih pasmina i ženska telad istih koja nije namijenjena rasplodu. Osiguravaju se objekti u kooperaciji ili

veće farme koje se pripremaju za primjenu tehnologije za bijelo meso. Telad je najbolje staviti u ovu fazu proizvodnje 10 -15 dana nakon teljenja.

Telad se drži u boksovima do 5 u grupi, napajanje je ili pomoću automata ili uz primjenu određenih pomagala (miješanje i grijanje) ručno sa mliječnim zamjenicama za tov teladi. U tovu se trebaju koristiti minimalne količine sijena i koncentriranih krmiva. Tov završava u težinama od 180 kg, a postižu se randmani oko 60 %.

Ova je proizvodnja vrlo bitna kako bi na ekonomičan način osigurala proizvodnju mesa teladi za tržište koje ga troši u velikim količinama.

Uzgoj teladi za tov

Telad koja se nabavlja vrlo rano 10 -15 dana nakon rođenja a pasminski i konstitucijski odgovara za tov ide u posebne objekte za uzgoj teladi. Najveći broj ovih objekata je u kooperaciji, telad se drži grupno, napajanje je sa automatima ili ručno sa odgovarajućim programom hranidbe koji traje 70 dana i u kojem uz kvalitetno sijeno i koncentrirana krmiva posebno pripremljena tele postaje sposobno koristiti krutu hranu i voluminozna krmiva. U toku uzgoja potrebno je izvršiti preventivne zdravstvene zahvate koji će osigurati zdravu telad u daljnjem tovu. na kraju uzgoja telad su teška od 90 -120 kg.

Tov teladi do 220 kg

Ova faza je potrebna kako bi tele postalo potpuni preživac i kako bi se probavni organi pravilno i dobro razvili. Telad ne mora imati intenzivan porast, ali uvjeti u kojima se drži i hrani trebaju biti takvi da se tele pravilno i zdravo razvije. U ovoj fazi može se koristiti i određena količina silaža uz druga voluminoza krmiva i koncentrate ali obrok mora imati ograničenu energetska razinu. Telad se drži u grupama do 20 u boksu, a zbog potrebne pažnje u ovoj fazi preporuča se objekti u kooperaciji i proizvođači koji mogu proizvesti kvalitetnu voluminoznu krmu. Zahtjevi za objekte ne trebaju biti previsoki i potrebno je osigurati dovoljno zraka teladima kako bi se ona uz kvalitetnu hranidbu pravilno razvijala.

Tov junadi

Kvalitetno pripremljena i zdrava junad iz prve faze tova ide u završnu fazu u kojoj razlikujema dvije različite tehnologije.

Prva je namijenjena proizvodnji mlade junetine – baby beef -, ova tehnologija je usmjerena da se u starosti do 12 mjeseci postignu težine do 450 kg. Hranidba mora biti vrlo intenzivna uglavnom koncentrirana krmiva uz kvalitetnu voluminozu. Najbolja su tovu simentalaska telad koja postižu vrlo dobre rezultate uz izvrsnu kvalitetu mesa. Ova kvaliteta može biti i izvozna na neka zapadna tržišta koja su i do sada bili kupci.

Druga namijena je proizvodnja kvalitetnog junećeg mesa i predstavlja glavnu proizvodnju mesa goveda. Koristimo kvalitetne potencijale junadi da uz odgovarajuću hranidbu u starosti do 20 mjeseci postignu završne težine do 650 kg. Hranidba je uglavnom kombinirana i uz veće količine silaže kukuruzne stabljike koristimo veće količine kukuruza i supere te manje količine sijena i slame. Hranidba je intenzivna a cilj nam je iskoristiti i dio kompenzirajućeg rasta. Junad se može toviti na velikim i malim farmama koje su sposobne osigurati dovoljno kvalitetne silaže i kukuruza kao osnovnih sirovina za tov.

Zaključak

Zbog više različitih tehnologija koje se koriste i faza koje bi bile optimalne te zbog zdravstvenih problema koji su mogući organizacija proizvodnje teladi od otkupa do završetka neće biti jednostavna. Potrebno je složiti strukturu proizvođača i organizatora ovoga posla te kroz pojedine tehnologije educirati proizvođače koji će postati sposobni dalje se baviti ovom proizvodnjom.

Hrvatska je ovom proizvodnjom u prošlosti vrlo dobro ovladala i rezultati su bili dobri, uz primjenu modificiranih tehnologija hranidbe uzgoja i držanja moguće je u vrlo sličnim objektima organizirati kvalitetnu proizvodnju govedeg mesa.

Organizacija proizvodnje uz dugoročne programe i sređivanje stanja na tržištu mesa donijet će postepeni oporavak ovoj proizvodnji. Pretpostavke koje sam u početku teksta spomenuo sigurno će biti podsticaj bržem razvoju ove proizvodnje.